

Midden-
Groningen
wil **meer**
weten

MKBA '20-'23

Team Eropaf Midden-Groningen

Een Maatschappelijk Kosten-Baten Analyse

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	1
MKBA	1
Aanleiding van het onderzoek	2
Hoog aantal inwoners met schulden	2
Project IJsberg en Team Eropaf	2
Vroegsignalering	3
Het onderzoek	3
Onderzoeksopzet	4
Doel van het onderzoek	4
Beoogde uitkomsten van het onderzoek	4
Doelgroepen	4
Onderzoeksmethode	4
Scope van het onderzoek	5
Twee situaties	5
0-situatie	5
1-situatie	5
Outreaching werken	7
Scope	9
Effecten	10
Gevonden effecten inwoners	10
Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven	10
Casusvoorbeeld	10
Kwaliteit van leven	11
Quotes van inwoners en professionals	12
Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden	13
Onderbouwing van het effect	14
Toelichting van de MKBA	15
Achtergrond	15
Kosten	15
Inzet Team Eropaf	15
Baten	16
Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven	16
Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden	16

Correctiefactoren	17
Deadweight	17
Attribute	19
Tijdshorizon	20
Disconteren	21
Overzicht MKBA berekening	22
Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven	22
Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden	22
Baten verhouding	23
Conclusie	24
Effecten	24
Advies	25
Literatuurlijst	26
Colofon	27
Bijlage 1	28
Bijlage 2	29
Bijlage 3	33

Samenvatting en conclusies

MKBA

Deze analyse brengt de maatschappelijke kosten en baten van Team Eropaf van de gemeente Midden-Groningen over de jaren 2022 en 2023 in beeld. Het gaat hierbij om een verkennende MKBA. In deze periode zijn 627 inwoners geholpen door Team Eropaf. In dit onderzoek wordt een vergelijking gemaakt tussen de zogenaamde 0- en 1-situatie waarbij de 0-situatie uitgaat van het team met 2 medewerkers en zonder de financiering vanuit Project Ijsberg en de 1-situatie van een team met 6 medewerkers en met financiering vanuit Project Ijsberg.

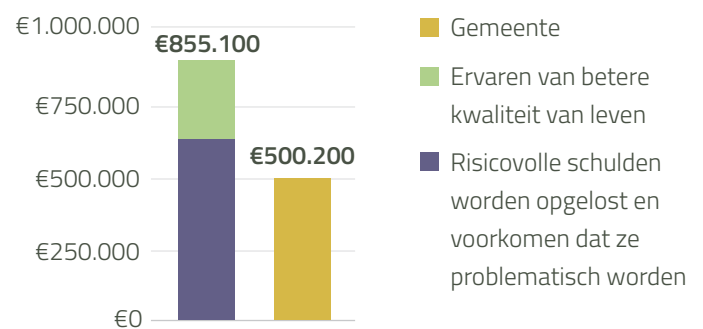
Uit het onderzoek zijn de effecten voor de inwoners naar voren gekomen. De effecten zijn:

- ▶ De kwaliteit van leven wordt verbeterd
- ▶ Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden.

De gemiddelde maatschappelijke kosten van Team Eropaf bedragen **€500.200,-**.

De gemiddelde maatschappelijke baten van Team Eropaf komen na afronding uit op **€885.100,-**. De MKBA-ratio is hiermee ongeveer **1:1,8**. **Dat betekent dat voor elke euro die geïnvesteerd is in Team Eropaf, de maatschappij hier €1,80 aan waarde voor terug heeft gekregen.** Het gaat hier om een voorzichtige inschatting die is gemaakt op basis van verschillende aannames, eerdere onderzoeken en effectmetingen.

Voor Team Eropaf komen we daarmee op totale maatschappelijke kosten van €500.200,- en totale maatschappelijke baten van €885.100,-. Daarmee heeft Team Eropaf netto €885.100,- - €500.200,- = €384.900,- aan maatschappelijke baten opgeleverd.

Elke geïnvesteerde euro in vroegsignalering kan de samenleving 1:1,80 opleveren aan bespaarde maatschappelijke kosten.

Op basis van de MKBA geeft Alexander Impact de volgende adviezen mee:

- ▶ Versterk en ondersteun de preventieve aanpak van Team Eropaf
- ▶ Monitor de werkzaamheden en daarmee de impact van Team Eropaf
- ▶ Zet in op het verbeteren van de kwaliteit van leven van inwoners

Aanleiding van het onderzoek

HOOG AANTAL INWONERS MET SCHULDEN

Het aantal huishoudens met geregistreerde problematische schulden ligt in Nederland gemiddeld op 8,8%. In de gemeente Midden-Groningen ligt dat percentage op 10,4%, zo blijkt uit het dashboard "Schuldenproblematiek in beeld" van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2023). Uit de cijfers van het Sociaal Planbureau Groningen hebben 1 op de 10 inwoners schulden. Dat is 31,1% meer dan het gemiddelde van Nederland, waar het aantal op 1 op 13 inwoners ligt (Snip & Meij 2021). Op basis van een postcodeanalyse van de Nederlandse Schulden Route blijkt dat 50% van de inwoners van de gemeente Midden-Groningen problematische schulden heeft, of een hoog risico op problematische schulden heeft. Door schaamte, trots, onwetendheid of stress lukt het de inwoner niet altijd om zelf hulp te vragen. De drempel om hulp te vragen wordt als hoog ervaren en in de tussentijd lopen de schulden flink op (Fink-Jensen, 2023).

PROJECT IJSBERG EN TEAM EROPAF

De gemeente Midden-Groningen heeft daarom prioriteit gegeven aan het ondersteunen van deze inwoners. Hiervoor is vanuit Nationaal Programma Groningen geld ontvangen onder de projectnaam 'Project Ijsberg'.

Het project heeft als doel inwoners met langdurige schulden, die zelf geen hulp zoeken, proactief te benaderen en te begeleiden naar een financieel zorgeloze toekomst. Dit wordt gedaan door af te gaan op de signalen die staan op de CAK-lijst. Dit is een lijst met gegevens van inwoners die meer dan zes maanden een betalingsachterstand hebben bij de zorgverzekering en daarom worden aangemeld als wanbetaler bij het CAK (centraal administratiekantoor). Het project Ijsberg bestaat uit vier medewerkers die begin 2022 samen met de twee medewerkers van vroegsignalering 'Team Eropaf' zijn gaan vormen. Deze keuze is gemaakt omdat bleek dat veel inwoners uit de groep die al jaren zelf uit de schulden probeert te komen en daar geen hulp bij zoeken ook veelvuldig voorkomen bij vroegsignalering.

VROEGSIGNALERING

Vroegsignalering is, in tegenstelling tot wat we in de praktijk zien, vaak niet vroeg. De schulden zijn al zover opgelopen dat het voorkomen van problematische schulden lastig is. Toch is vroegsignalering een effectieve benadering vanuit de gemeente om te voorkomen dat betalingsachterstanden verergeren tot een problematische schuldsituatie (Kuiper & Fleuren, 2015). Inwoners worden in een zo vroeg mogelijk stadium geholpen. Door (vroeg)signalering kunnen inwoners worden ondersteund om niet verder in de schulden te raken, maar ook worden hiermee maatschappelijke kosten zoals schuldhelpverlening en het voorkomen van huisuitzettingen verminderd.

HET ONDERZOEK

Dit onderzoek beoogt de gemeente Midden-Groningen te ondersteunen bij het evalueren van de waarde van Team Eropaf. De verkregen inzichten zullen dienen als leidraad om duurzaamheid en effectiviteit van Team Eropaf voor de toekomst te waarborgen.

Onderzoeksopzet

DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van het onderzoek is zicht krijgen op de resultaten van Team Eropaf, inclusief de extra inzet door project IJsborg. Dit resultaat is tweeledig onderzocht:

1) Zicht krijgen op de maatschappelijke kosten en baten van Team Eropaf, en waar besparingen optreden als gevolg van het bestaan van Team Eropaf.

2) Inzicht krijgen in de toegevoegde waarde van de aanpak van Team Eropaf voor de doelgroep en betrokken professionals.

BEOOGDE UITKOMSTEN VAN HET ONDERZOEK

Beoogde uitkomsten van dit onderzoek zijn:

- ▶ Zicht krijgen op de maatschappelijke kosten en de aannemelijke maatschappelijke besparingen van Team Eropaf inclusief een kosten-baten-ratio
- ▶ Zicht krijgen op de kwalitatieve toegevoegde waarde van de aanpak van Team Eropaf voor zowel de betrokken professionals, als de geholpen doelgroep, inclusief zicht op de werkzame elementen van de aanpak van Team Eropaf

DOELGROEPEN

In het onderzoek hebben we gesproken met een aantal doelgroepen, te weten:

- ▶ Betrokken professionals bij Team Eropaf
- ▶ Inwoners die geholpen zijn door Team Eropaf

ONDERZOEKSMETHODE

We hebben de hoofdvraag van dit onderzoek beantwoord door middel van het uitvoeren van een Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA), met als onderdeel daarvan een viertal onderzoeksinstrumenten, namelijk 1) groepsgesprekken met professionals, 2) diepte-interviews met betrokken professionals, 3) diepte-interviews met gezinnen en 4) een vragenlijst voor inwoners. Voor een overzicht van de onderzoeksinstrumenten, de bijbehorende doelgroep, en het aantal respondenten per doelgroep verwijzen we naar bijlage 1.

Scope van het onderzoek

TWEE SITUATIES

In een MKBA worden twee situaties met elkaar vergeleken, de 0-situatie en de 1-situatie. De 0-situatie geeft aan hoe de situatie zou zijn zonder de uitbreiding van Team Eropaf door project Ijsberg. De 1-situatie geeft de huidige situatie weer. Door te kijken naar het verschil tussen de 0-situatie en de 1-situatie bepalen we welke verandering teweeg wordt gebracht door project Ijsberg. Deze veranderingen drukken we uit in geld op basis van gangbare waarderingstechnieken.

0- situatie

In de 0-situatie is het project Ijsberg **geen** onderdeel van Team Eropaf. Het team bestaat in dat geval uit twee medewerkers. De gemeente ontvangt vroegsignalen van betalingsachterstanden van verschillende schuldeisers. Het gaat om betalingsachterstanden voor gas, water, licht, huur, zorgverzekering en gemeentebelastingen. Deze worden na 1 maand achterstand doorgegeven aan de gemeente. Elke gemeente heeft een wettelijke verplichting om te reageren op deze signalen.¹ Voor de gemeente Midden-Groningen is het aan Team Eropaf om te reageren op de signalen. Zonder project Ijsberg zijn er twee medewerkers om deze taak op te pakken, wat betekent dat er alleen tijd is om te reageren op de vroegsignalen per mail of

brief en op huisbezoek te gaan bij mensen die huurachterstanden hebben. Andere signalen zullen veelal telefonisch worden opgepakt.

De twee medewerkers hebben niet voldoende capaciteit om ruimte te maken voor actieve deelname in het gebiedsteam (sociale teams).

Voor de inwoners betekent dit dat ze toch veelal zelf hulp moeten gaan zoeken omdat er niet actief op af wordt gegaan om ondersteuning te bieden bij de geldzorgen. Gemiddeld genomen lopen inwoners 4 tot 5 jaar rond met geldzorgen voordat zij hulp inschakelen. In deze periode lopen de schulden gemiddeld op tot €40.000,- (De Jonge, 2020). Hieruit blijkt dat de drempel om hulp in te schakelen in de 0-situatie erg groot is. Wanneer er na 4 tot 5 jaar wel hulp wordt gezocht, is er een zware vorm van schuldhulpverlening nodig, veelal in de vorm van schuldsanering.

1- situatie

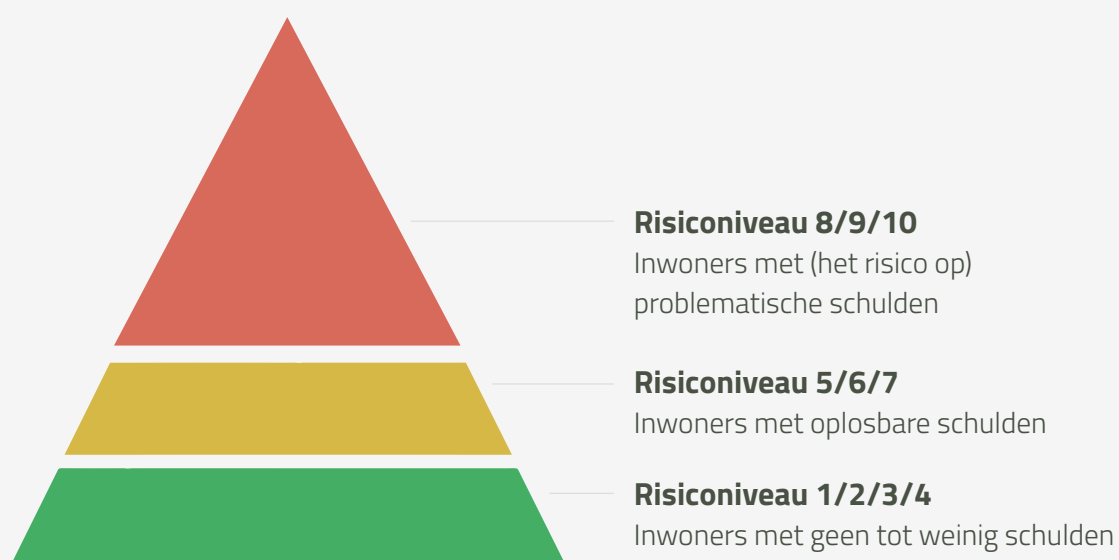
Door project Ijsberg zijn er vier medewerkers toegevoegd aan Team Eropaf. Deze medewerkers zijn ook onderdeel van een gebiedsteam. Het gebiedsteam bestaat uit professionals van verschillende ketenpartners zoals de welzijnsinstelling met maatschappelijk

¹ Vanuit de wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

werk vanuit Kwartier Zorg & Welzijn en de gemeente vanuit ondersteuning Jeugd en WMO. De signalen van betalingsachterstanden komen net als in de 0-situatie binnen bij de gemeente, echter is er door de extra medewerkers veel meer ruimte om een huisbezoek in te plannen met of zonder de collega van het gebiedsteam. Daarnaast worden er actief inwoners benaderd die op de CAK-lijst voorkomen met minimaal zes maanden achterstand in de betaling van hun zorgverzekering. De medewerkers van Team Eropaf hebben wekelijks een overleg met het gebiedsteam. Tijdens dit overleg worden de signalen besproken die nieuw zijn binnengekomen. Wanneer een inwoner bekend is bij een van de professionals, wordt deze in veel gevallen samen met de professional opgepakt. Wanneer de inwoner nog niet bekend is, is het aan Team Eropaf de taak om te reageren op dit signaal. Bij signalen die binnenkomen bij de gemeente is er veelal sprake van meerdere (risicovolle) schulden.

Voor het beoordelen van het aantal huishoudens met schulden in de gemeente Midden-Groningen gebruikt de gemeente het data-dashboard van de Nationale Schuldhulp Route. Hierbij worden de huishoudens ingedeeld in verschillende risiconiveaus van 1 tot en met 10. Deze niveaus zijn gebaseerd op de Geldfit-standaard (Odekerken & Bulsink, 2023). De signalen waarop Team Eropaf afgaat, liggen vaak in de risiconiveaus 8, 9 en 10.

In 2022 bevinden gemiddeld 40,6% van de huishoudens van de gemeente Midden-Groningen zich in risiconiveau 8, 9 en 10, wat voor nu gelijk staat aan 10.640 huishoudens. Het is dan ook te verklaren dat veel van de signalen zich in de risiconiveaus 8, 9 en 10 bevinden. Signalen die vallen onder niveau 1 tot en met 7 komen niet of nauwelijks binnen bij de gemeente. In dit onderzoek nemen we daarom deze risiconiveaus niet mee.

Outreachend werken

Team Eropaf reageert op de binnenkomende signalen door te mailen, bellen, of door op huisbezoek te gaan. In Midden-Groningen worden huisbezoeken in eerste instantie vaak in duo's uitgevoerd, omdat dit helpt bij het inschatten van de situatie welke ondersteuning er nodig is. Op landelijk niveau wordt gemiddeld 21% van de huisbezoeken altijd individueel uitgevoerd. 24% van de huisbezoeken worden soms gezamenlijk of individueel uitgevoerd (Divosa Benchmark). Na het eerste bezoek wordt er vaak individueel gewerkt. Dit duo-systeem heeft een meerwaarde, omdat de collega's uit het gebiedsteam in veel gevallen beide een andere achtergrond hebben, bijvoorbeeld de ene vanuit Team Eropaf, de andere vanuit maatschappelijk werk, wat zorgt voor een andere blik op de situatie.

"Het is nodig dat iemand ernaast staat: je bent niet alleen, er is hulp. Mensen denken altijd van: Ik red het wel. Een kaartje achterlaten triggert wel!"

– PROFESSIONAL

Ook kan een collega al bekend zijn met de inwoner wat het leggen van contact vergemakkelijkt. Team Eropaf gaat het gesprek met de inwoner zo breed mogelijk aan, waardoor medewerkers mogelijke problemen op verschillende terreinen kunnen herkennen en passende ondersteuning kunnen bieden.

Wanneer een inwoner niet thuis is, laat Team Eropaf een kaartje achter waarop te lezen is dat de inwoner alsnog contact kan opnemen voor hulp.

Team Eropaf biedt op verschillende manieren ondersteuning. Door schulden te signaleren en proactief inwoners hulp aan te bieden, kan escalatie van de schulden voorkomen worden. Welke ondersteuning de inwoner krijgt na contact met Team Eropaf, is maatwerk op basis van de wensen en behoeften van de inwoner. In onderstaande tabel worden kort de drie verschillende hulproutes weergegeven die Team Eropaf biedt.

Ondersteuning Praktijk

QUICKFIX

Kortdurende ondersteuning waarbij de inwoner direct hulp krijgt bij het oplossen van de schulden. Bijvoorbeeld bij een huisbezoek ter plekke bellen met een schuldeiser en daarmee een betalingsregeling afsluiten. De quickfix kan ingezet worden wanneer nog geen sprake is van problematische schulden en door inzet van de hulp, verdere schulden kunnen worden voorkomen.

TOELEIDEN NAAR FINANCIËLE ONDERSTEUNING

en daarbij in sommige gevallen:

De ondersteuning die leidt naar financiële ondersteuning. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld een doorverwijzing naar de kredietbank, Schuldhulpmaatje, Humanitas of hulp bij het aanvragen van minimaregelingen.

ONDERSTEUNING SCHULDHULPVERLENING

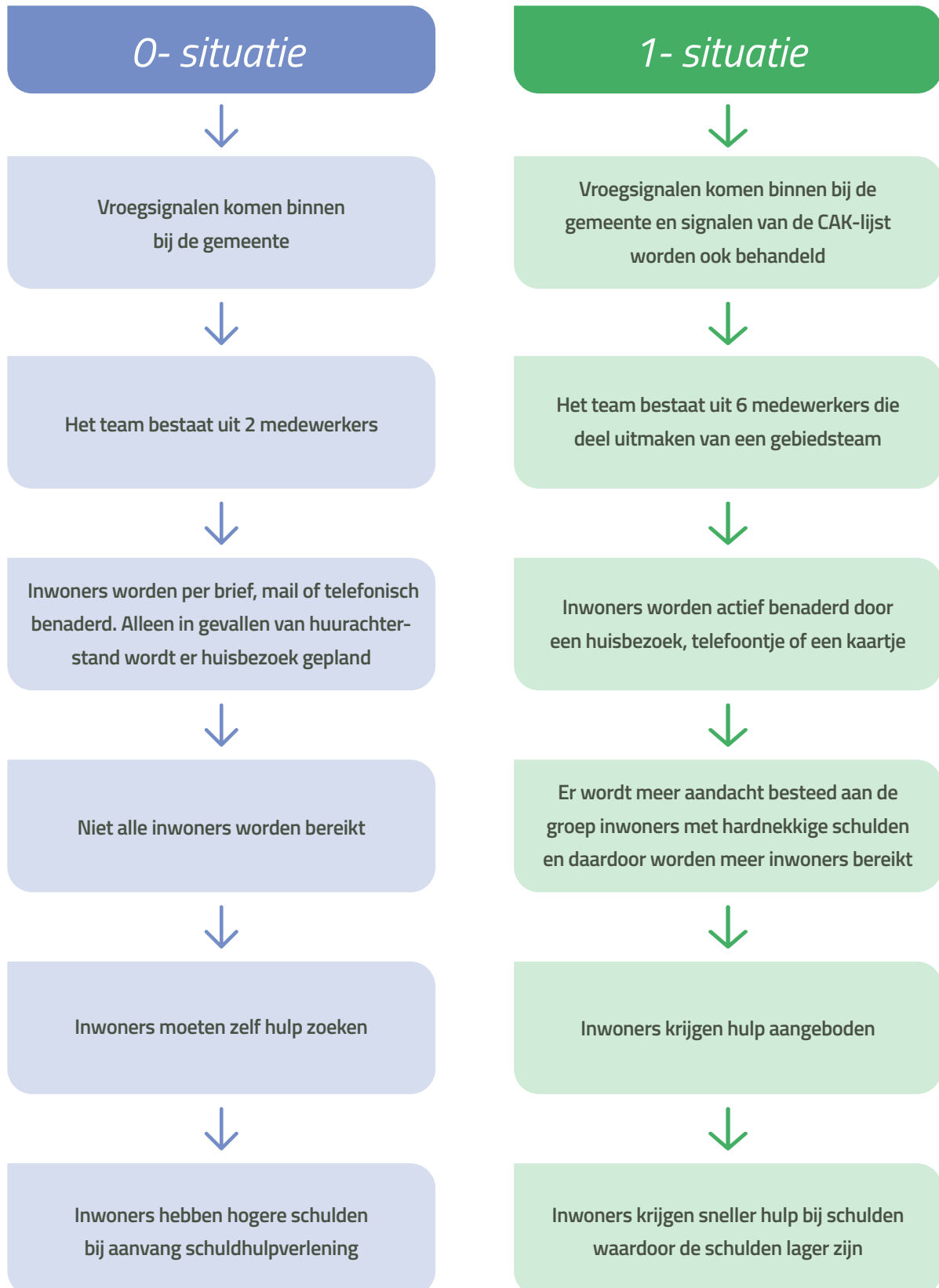
Wanneer een inwoner hulp accepteert en schuldhulpverlening nodig is, wordt deze aangemeld bij de kredietbank voor een intakegesprek. Als een schuldhulpverleningstraject wordt ingezet is het de verantwoordelijkheid van de inwoner om diverse relevante documenten aan te leveren. In dit soort situaties kan Team Eropaf waardevolle ondersteuning bieden. Zij kunnen de inwoner helpen bij het verzamelen van de stukken, hen herinneren aan de afspraken, en zelfs meegaan naar de gesprekken met de schuldhulpverlener.

NIET- FINANCIËLE ONDERSTEUNING

Alle ondersteuning die niet te maken heeft met de financiën. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de inzet van een maatschappelijk werker of een psycholoog. Deze inzet kan nodig zijn om vervolgens of gelijktijdig te werken aan de financiële problematiek.

SCOPE

De scope van het onderzoek ziet er daarmee als volgt uit:

Effecten

GEVONDEN EFFECTEN INWONERS

In het onderzoek zijn een aantal effecten naar voren gekomen. Deze effecten worden hieronder toegelicht. In het hoofdstuk 'Toelichting van de MKBA', worden deze effecten gewaardeerd. De twee belangrijkste effecten voor de inwoners zijn:

- ▶ Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven
- ▶ Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

INWONERS ERVAREN EEN BETERE KWALITEIT VAN LEVEN

Uit de gesprekken met de inwoners en professionals is naar voren gekomen dat de kwaliteit van leven van de inwoners groter wordt door de hulp van Team Eropaf. Hieronder volgt een casusvoorbeeld waaruit blijkt welke impact de hulp heeft gehad.

Casus

Een inwoner vertelt:

"We hebben een koophuis en kampen met gezondheidsproblemen en financiële uitdagingen. Als eigenaren van een koophuis vallen we in een bijzondere doelgroep, wat de regelgeving ingewikkelder maakt en ons beperkt in onze rechten. Het kost ons veel tijd om door deze complexe regels heen te komen en de benodigde ondersteuning aan te vragen. Door een andere hulpinstantie zijn we gewezen op Team Eropaf, die ons heeft geholpen in het leggen van contact met diverse instanties voor het aanvragen van financiële regelingen. Dit heeft ons flink geholpen.

Het aanvragen van de diverse regelingen verloopt nu soepeler dankzij de hulp van Team Eropaf. Zij nemen nu het contact met de instanties op zich, waardoor wij minder stress ervaren.

De tijd die we voorheen besteedden aan uitzoeken, aanvragen, formulieren invullen en bellen met instanties, kunnen we nu besteden aan andere zaken in ons leven, zoals het opruimen van ons huis. Dit is van belang omdat we veel spullen hebben die moeten worden gesorteerd. Hier hadden we eerder weinig tijd voor, omdat onze aandacht werd opgeslokt door financiële zorgen. Stukje bij beetje zien we dat ons huis meer en meer opgeruimd wordt, wat zorgt voor rust in ons hoofd en letterlijk meer ruimte in ons huis.

De grootste verandering voor ons is de rust die we nu ervaren. We hoeven niet langer passief af te wachten, maar kunnen direct contact opnemen met Team Eropaf."

Deze casus illustreert de uitdagingen waarmee huishoudens te maken kunnen krijgen. Financiële problemen vormen niet slechts een op zichzelf staande kwestie; ze hebben een impact op verschillende domeinen van het dagelijks leven (Engbersen & Omlo, 2020). Door het wegnemen van deze financiële zorgen ontstaat er meer rust, ruimte en aandacht voor andere aspecten van het leven. Denk hierbij aan het zorgdragen voor het huis, het organiseren van spullen, het verbeteren van persoonlijke relaties, ondersteuning krijgen bij psychosociale vraagstukken en het verkennen van mogelijkheden voor arbeidsparticipatie.

Dit benadrukt het belang van adequate ondersteuning bij financiële problemen, niet alleen om de directe geldzorgen aan te pakken, maar ook om een breder welzijn te bevorderen en de kans te bieden om aandacht te besteden aan andere aspecten van het leven.

KWALITEIT VAN LEVEN

Uit de casus blijkt dat de financiële problemen niet op zichzelf staan. Ook in meerdere onderzoeken wordt genoemd dat financiële problemen vaak samen gaan met problemen op andere gebieden. Zo ervaren 45% van de klanten van schuldhulpverlening geestelijke gezondheidsklachten op het moment van de intake (Kruis et al., 2011). Het hebben van een schuld kan het oplossen van psychosociale problemen in de weg staan. Ook hebben volwassenen met geldzorgen vaker stress, een ongezonde leefstijl of chronische ziekten (Loket Gezond Leven). Door de ondersteuning vanuit Team Eropaf wordt gewerkt aan de schuldenproblematiek, waardoor de focus daarna gelegd kan worden op het oplossen van de psychosociale problemen. Hiermee wordt de kwaliteit van leven verhoogd.

QUOTES VAN INWONERS EN PROFESSIONALS

Naast bovenstaande casus, hebben we uit de gesprekken met de inwoners en professionals nog meer informatie ontvangen over de gevolgen van de ondersteuning van Team Eropaf. Deze voorbeelden geven aan wat de hulp voor de inwoners betekent en welke gevolgen dit heeft gehad voor hun leven.

Inwoners

"Door de hulp van Team Eropaf ervaar ik veel meer rust op sociaal gebied en heb ik een luisterend oor gekregen. Als ik de hulp niet had gekregen, was ik verder in de problemen gekomen en had ik door de bomen het bos niet meer gezien. Ook is de drempel om hulp te vragen verlaagd door Team Eropaf."

"Mijn leven is 180 graden gedraaid door de hulp van Team Eropaf. Ik ervaarde veel stress, was geen leuke vader en man meer voor mijn kinderen en vrouw. Nu ervaar ik rust in mijn hoofd en kan ik weer genieten van mijn gezin. Ik heb nu ruimte voor andere dingen in mijn leven."

"Ik voel mij serieus genomen en durfde daardoor de ondersteuning te accepteren. Nu heb ik rust gekregen."

"Team Eropaf kan ontzorgend werken door bijvoorbeeld te helpen met het invullen van formulieren, het aanvragen van toeslagen en toeleiden naar schuldhulpverlening. Hierdoor krijgt de inwoner ook ruimte om aan de slag te gaan met andere problematiek."

"Door de ondersteuning van Team Eropaf wordt het taboe om te praten over schulden doorbroken. De inwoners voelen zich gezien en gehoord en staan daardoor open voor ondersteuning. Voor de inwoner wordt het daardoor laagdrempelig om ondersteuning te accepteren."

"Team Eropaf kan een extra duwtje in de rug zijn om toch het intakegesprek voor schuldhulpverlening aan te gaan."

Professionals

Aan de hand van input die we hebben opgehaald uit de gesprekken en het literatuuronderzoek kunnen we een inschatting maken

waarin de kwaliteit van leven stijgt door de ondersteuning van Team Eropaf. Dit wordt uitgewerkt in het hoofdstuk van de MBKA.

RISICOVOLLE SCHULDEN WORDEN OPGELOST EN VOORKOMEN DAT ZE PROBLEMATISCH WORDEN

Het tweede effect wat uit het onderzoek naar voren is gekomen, is dat risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden. Om dit effect aan te tonen, beginnen we met een voor-

beeld uit de praktijk. Dit casusvoorbeeld geeft weer op welke manier risicovolle schulden worden voorkomen in een huishouden en welke effecten dit vervolgens heeft.²

Casus

Agnes, werkzaam bij Team Eropaf, is op huisbezoek bij Familie Zover. De melding waarop Agnes naar de familie is toegegaan is dat er een achterstand is van twee maanden in de huur. Familie Zover bestaat uit man, vrouw en 3 minderjarige kinderen. Agnes gaat in gesprek met de familie en al snel wordt duidelijk dat er niet alleen een achterstand is in de huur, maar ook in de zorgverzekering en er liggen aanmaningen van de gemeentelijke belastingen. Ook noemt de familie dat er zorgen zijn over de kinderen waarvan de fiets kapot is en er een laptop aangeschaft moet worden voor school. Agnes merkt op dat er geen gebruik wordt gemaakt van de voorzieningen binnen de gemeente.

Agnes onderneemt de volgende stappen met de familie:

- ▶ Ze meldt de familie aan bij de voorzieningenwijzer waarbij de familie geholpen wordt zodat alle voor hen in aanmerking genomen regelingen worden aangevraagd, ook voor een nieuwe fiets en een laptop voor de kinderen;

- ▶ Agnes meldt de familie aan voor een intake bij de kredietbank zodat een schuldhulpverleningstraject gestart kan worden;
- ▶ Ze neemt contact op met de woningbouw om aan te geven dat er hulp is in het gezin en vraagt het dossier niet door te zenden naar de deurwaarder zodat de schuld niet verder oploopt.

Het gevolg van deze hulp aan het gezin is:

- ▶ Door de hulp van de voorzieningenwijzer wordt duidelijk dat het gezin recht heeft op kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen;
- ▶ Ook is door deze hulp een laptop en fiets aangevraagd waardoor de kinderen naar school kunnen gaan en mee kunnen doen;
- ▶ Door de korte lijntjes met haar collega bij de kredietbank kan snel een afspraak worden ingepland en het traject worden gestart;
- ▶ Door de kwijtschelding komt er ruimte in het budget vrij om andere schulden sneller af te lossen;
- ▶ Grotere schulden worden hiermee voorkomen;
- ▶ De familie ervaart binnen 3 weken veel meer rust en heeft weer hoop in de toekomst.

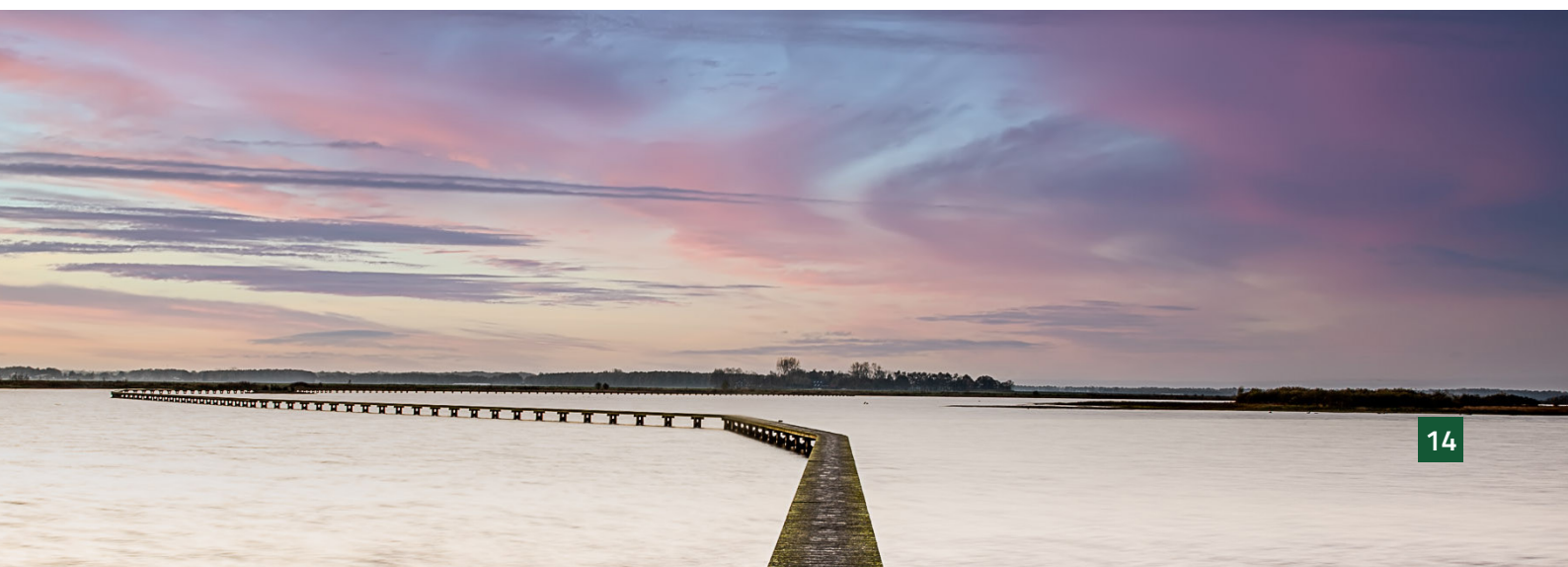
² De gebruikte namen zijn om privacy-redenen gefingeerd.

ONDERBOUWING VAN HET EFFECT

Team Eropaf gaat op inwoners af om ervoor te zorgen dat zij **vroegtijdig** de juiste ondersteuning krijgen zodat escalatie wordt voorkomen. Zoals in de nulsituatie genoemd lopen de schulden gemiddeld 4-5 jaar op tot €40.000,- voordat inwoners hulp inschakelen (De Jonge, 2020). Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden doordat inwoners vaker en vooral eerder bereikt worden. In de gemeente Midden-Groningen zijn in 2022, naar aanleiding van vroegsignalen, **4074** keer een aanbod voor een eerste gesprek gedaan. Vergeleken met vier vergelijkbare gemeenten (Kampen, Roermond, Twenterand en Veenendaal) is dit hoger dan gemiddeld. Binnen de vergelijkbare gemeenten is namelijk 652 keer een aanbod gedaan voor een eerste gesprek (Divosa Benchmark). Hierbij moet de kanttekening worden gemaakt dat de extra signalen van de CAK-lijst en gemeentelijke belastingen invloed kunnen uitoefenen op deze cijfers. Midden-Groningen neemt namelijk de CAK en gemeentelijke belastingen mee in hun werkwijze, wat andere gemeenten niet doen.

Daarnaast zorgt de grotere problematiek van het aantal huishoudens met schulden in Midden-Groningen voor meer signalen.

Vanwege het risico op escalatie is **snelheid** ook van belang om te voorkomen dat schulden verder oplopen en problematisch worden. Voor veel inwoners is het beheren van financiën een complexe opgave. De diversiteit aan rekeningen, regelingen en voorzieningen, elk met hun eigen set aan regels en instanties, maakt het moeilijk om overzicht te houden. Team Eropaf is een relatief klein team dat bekend is binnen de organisatie van de kredietbank en het gebiedsteam. Het gevolg hiervan is dat zij weten welke hulp ingeschakeld moet worden bij welk probleem en welke collega of ketenpartner deze hulp kan uitvoeren. Het feit dat Team Eropaf snel kan schakelen en weet welke collega's of ketenpartners de juiste hulp kunnen bieden, draagt aanzienlijk bij aan het verminderen van het risico op problematische schulden voor de inwoners. Hierdoor kunnen zij op een veel eerder moment de benodigde ondersteuning ontvangen.

Toelichting van de MKBA

ACHTERGROND

In deze MKBA kijken we naar de vermeende maatschappelijke kosten en baten die teweeg worden gebracht door de inzet van Team Eropaf in de gemeente Midden-Groningen. De MKBA is gebaseerd op groeps gesprekken en diepte-interviews met betrokken professionals bij Team Eropaf, diepte-interviews met inwoners die zijn geholpen door Team Eropaf en resultaten van vragenlijsten afgenomen bij inwoners die zijn geholpen door Team Eropaf.

In deze toelichting leggen we stap voor stap uit welke data en bronnen we hebben gebruikt, welke aannames we hebben gemaakt en hoe we de maatschappelijke waarde onderbouwen. We gaan in de toelichting eerst in op de maatschappelijke kosten en de maatschappelijke baten. Vervolgens lichten we de factoren waar we rekening mee houden in de MKBA toe. Elke stap wordt aangevuld met een voorbeeldberekening met de cijfers van Team Eropaf, die per effect uitgewerkt worden. De effecten zijn:

- ▶ Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven
- ▶ Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

KOSTEN

Inzet Team Eropaf

Op basis van de verstrekte informatie kan een scope worden opgesteld om te bepalen wat wel en wat niet onder de kosten van Team Eropaf valt. Voor het project zijn er twee bronnen van financiering, namelijk 1) vanuit de vroegsignalering en 2) vanuit project Ijsberg. Onder de eerste bron worden 2 fte structureel gefinancierd, in dit onderzoek noemen we dat de 0-situatie. De overige kosten vallen onder project Ijsberg, in dit onderzoek de 1-situatie genoemd. De financiering van project Ijsberg zorgt ervoor dat de werkwijze is zoals die is in de 1-situatie. Door de financiering vanuit Project Ijsberg, kunnen niet alleen het aantal medewerkers in Team Eropaf worden uitgebreid, maar ook de werkzaamheden voor het gehele team. Eventuele effecten die ontstaan door alleen deze 2 fte worden gecorrigeerd met de deadweight en attribute. De totale kosten van project Ijsberg bedragen €250.100,- per jaar. De totale kosten in 2022 en 2023 zijn dus €500.200,-.

BATEN

Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven

Door de ondersteuning vanuit Team Eropaf worden huishoudens niet alleen geholpen bij het voorkomen dan wel oplossen van de risicovolle schulden, ook heeft deze ondersteuning effect op het welzijn van de huishoudens. Denk hierbij aan het verminderen van financiële stress, mentale ruimte om andere zaken op te pakken, een betere gezondheid en een positief welbevinden. De kwaliteit van leven voor de inwoners gaat hiermee omhoog.

Bereik en waardering

In 2022 heeft Team Eropaf **418** inwoners geholpen en in 2023 heeft Team Eropaf **209** inwoners geholpen. In totaal zijn er in 2022 en 2023 **627** inwoners geholpen door Team Eropaf. In alle gevallen gaat de kwaliteit van leven omhoog door de ondersteuning die Team Eropaf biedt. Het is gangbaar om een verhoging in kwaliteit van leven te waarderen volgens een QALY (Quality Adjusted Life Year).

Één QALY staat voor één levensjaar met een goede levenskwaliteit. Één levensjaar met goede kwaliteit van leven wordt gewaardeerd op €50.000,- (Koopmans et al., 2016).

Op basis van eerder onderzoek is bepaald dat wanneer armoede is voorkomen of schulden zijn afgenomen door een schuldtraject, de stressafname gelijk is aan 1,86% QALY winst (De Nooij, 2021). Door Team Eropaf kunnen we daarmee stellen dat de winst in kwaliteit van leven neerkomt op ongeveer $1,86\% \times €50.000 = €930,-$ per persoon, per jaar.

Hieruit halen we de volgende cijfers voor het berekenen van de MKBA:

- ▶ Dit effect vindt plaats voor 627 inwoners;
- ▶ Dit effect wordt gewaardeerd op €930,- per inwoner per jaar.

Dit effect heeft een totale waardering van $€930,- \times 627 \text{ inwoners} = \textbf{€583.110,-}$ per jaar. Dit is de maatschappelijke waarde die ontstaat door Team Eropaf. **Deze inschatting is vóór het toepassen van de correctiefactoren.**

Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

Door Team Eropaf worden inwoners bereikt die anders niet bereikt worden, waardoor ze schuldhelpverlening kunnen krijgen. Door het oplossen van risicovolle schulden en hiermee voorkomen dat deze problematisch worden, voorkomt Team Eropaf extra kosten die bij escalatie komen kijken. Op basis van het onderzoek kunnen we nog niet achterhalen wat de kosten zijn van de extra inzet op korte termijn. Wel kunnen we een inschatting geven van de kosten die voorkomen worden doordat (verdere) escalatie van schulden tegen wordt gegaan.

Bereik en waardering

Team Eropaf verwijst door naar financiële of niet-financiële ondersteuning of gebruikt de hulproute 'quickfix'. Uit de datagegevens van gemeente Midden-Groningen zien we dat er totaal **255** inwoners zijn doorverwezen in 2022 en 2023. Ook zijn er **372** inwoners geholpen via 'quickfix'. Aangezien beide hulproutes onder schuldhelpverlening vallen komt het totaal aantal geholpen inwoners op **627**. Voor deze inwoners is escalatie van schulden waarschijnlijk voorkomen. Escalatie van schulden kost gemiddeld **€4.398,18** per inwoner (Kruis, 2011). Escalatie houdt in dat de schuldsituatie erger wordt. Het bedrag is opgebouwd uit €2.685,- aan uitkering, €687,- aan zorg en veiligheid, €534,- aan huisuitzettingen. €302,- aan intensievere schuldhelp, €127,- aan afsluiting g/w/l, €51,- aan trajectkosten en €12,18,- aan betalingsregelingen.

Hieruit halen we de volgende cijfers voor het berekenen van de MKBA:

- ▶ Dit effect vindt plaats voor 627 inwoners;
- ▶ Dit effect wordt gewaardeerd op €4.398,18 per inwoner per jaar.

Dit effect heeft een totale waarde-ring van $€4.398,18 * 627$ inwoners = **€2.757.658,86** per jaar. Dit is de maatschappelijke waarde die ontstaat door Team Eropaf. **Deze inschatting is vóór het toepassen van de correctiefactoren.**

CORRECTIEFACTOREN

Bij het opstellen van een MKBA is het van belang dat er wordt stilgestaan bij de invloed die de interventie heeft op de maatschappelijke baten. In het geval van Team Eropaf zal het zo zijn dat Team Eropaf niet het enige is dat van invloed is op de effecten die plaatsvinden bij de inwoners. Andere factoren, zoals familie en vrienden, eventueel werk, andere hulpverlening en andere (plotselinge) gebeurtenissen hebben ook invloed op de effecten die de inwoners ervaren wanneer zij hulp ontvangen vanuit Team Eropaf.

In deze MKBA houden we hier rekening mee door middel van **twee correctiefactoren: deadweight en attribute**. De deadweight en attribute zeggen iets over het oorzakelijk verband tussen de interventie en de effecten.

Deadweight

De deadweight is een **correctiefactor om rekening te houden met het feit dat ook zonder het ontstaan van Team Eropaf er een kans is dat de inwoners vergelijkbare effecten zouden ondervinden**. Wanneer een inwoner niet door Team Eropaf wordt benaderd, zal een inwoner zelf deze ondersteuning moeten opzoeken en in gang zetten. De uitkomst van de ondersteuning is gelijk, namelijk hulp bij de schulden, maar door de inzet van Team Eropaf wordt de inwoner eerder geholpen. Daarnaast is er een kans dat de inwoners helemaal geen ondersteuning krijgen, omdat ze niet de route weten te vinden naar deze ondersteuning. Met dit in het achterhoofd verwachten we dat zonder het ontstaan van Team Eropaf, de kans aanwezig is dat de inwoners alsnog de juiste ondersteuning vinden.

De inwoners moeten in dat geval zelf naar ondersteuning zoeken, wat mogelijk langer kan duren of zelfs niet gebeurt. Toch zullen inwoners in veel gevallen uiteindelijk hulp zoeken en krijgen omdat de financiële problemen problematisch worden. Om deze reden zijn we voorzichtig met het deadweight percentage en gebruiken we een **correctiefactor van 50%. Dat wil zeggen; we schatten de kans in dat de effecten ook hadden plaatsgevonden zonder Team Eropaf op 50%.**

Dit heeft het volgende gevolg op de maatschappelijke baten:

- Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven.

De inschatting voordat de correctiefactoren toegepast zijn is €583.110,-. Na de deadweight correctiefactor is de waardering $€583.110,- * 0,50 = \text{€}291.555,-$ per jaar.

- Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden.

De inschatting voordat de correctiefactoren toegepast zijn is €2.757.658,86. Na de deadweight correctiefactor is de waardering $€2.757.658,86 * 0,50 = \text{€}1.378.829,43$ per jaar.

Attribute

De attribute is een **correctiefactor om rekening te houden met het feit dat er externe factoren zijn die invloed hebben op het ontstaan van de gevonden effecten**. In het geval van Team Eropaf zijn er externe factoren van invloed op het ontstaan van de verschillende effecten. Denk hierbij aan een familie die een inwoner helpt bij de financiën, het krijgen van een betaalde baan, waardoor er meer financiële ruimte ontstaat of een financiële meevaller. Wanneer deze situaties zich voordoen, zal de invloed van Team Eropaf minder zijn. Hoe vaak deze situaties zich voordoen is nog onduidelijk. Echter verwachten we dat dit niet heel vaak voorkomt aangezien het aantal huishoudens met schulden in Midden-Groningen erg hoog ligt. Om alsnog voorzichtig te zijn met de inschatting, gaan we uit van een **attribute percentage van 50%**. Dat wil zeggen; **we schatten in dat de ontstane effecten voor 50% beïnvloed zijn door factoren die buiten Team Eropaf vallen**.

De correctiefactoren deadweight en attribute samen maken dat uiteindelijk **25% van de gevonden effecten worden toegekend aan Team Eropaf**.

- ▶ Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven.

De inschatting voor correctiefactoren is €583.110,-. Na de deadweight en attribute correctiefactoren is de waardering $€583.110,- * 0,50$ (deadweight) $* 0,50$ (attribute) = **€145.777,50** per jaar.

- ▶ Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden.

De inschatting voor correctiefactoren is €2.757.658,86. Na de deadweight en attribute correctiefactoren is de waardering $€2.757.658,86 * 0,50$ (deadweight) $* 0,50$ (attribute) = **€689.414,72** per jaar.

Tijdshorizon

Naast dat we een inschatting moeten maken van het oorzakelijk verband tussen de interventie en de effecten, moeten we ook een inschatting maken van de **duur van de effecten**; de zogeheten **'tijdshorizon'**. Dit betekent dat gemeten wordt hoe lang effecten aanhouden na het inzetten van de interventie. Dit doen we voor het effect 'inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven'. Praktisch gezien is het enorm lastig om te meten hoe lang de effecten die inwoners ervaren aanhouden. Echter, je kan stellen dat het aflossen van schulden versus het niet (of erg laat) aflossen van schulden een leven lang bepalend kan zijn. Hoewel een dergelijke verandering een leven lang impact zal hebben, moeten we ons voor de waardebeoordeling vooral afvragen **hoe lang de impact logischerwijs toe te kennen is aan de interventie**. Een inschatting voorzien van een sterke onderbouwing is erg lastig, desalniettemin moeten we een aanname doen omtrent de tijdshorizon. Om voorzichtig te blijven in onze inschatting gaan we ervan uit dat **effecten maximaal 3 jaar toe te kennen zijn aan Team Eropaf**. We moeten hierbij rekening houden met het feit dat het verband tussen de interventie en het effect geleidelijk afneemt in de loop van de tijd.

We gaan om deze reden uit van een jaarlijkse **drop-off van 50%**; elk jaar na de interventie daalt de toekenning van het effect aan de interventie met 50%. Heeft een effect een waardering van €1.000,- in jaar 1, dan is het effect in jaar 2 €500,- en in jaar 3 nog €250,-.

► Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven.

De inschatting na deadweight en attribute correctiefactoren is €145.777,50 per jaar.

Jaar 1 = €145.777,50

Jaar 2 = €145.777,50 * 0,5 (drop-off) =
€72.888,75

Jaar 3 = €72.888,75 * 0,5 (drop-off) =
€36.444,38

Dit effect heeft een totale maatschappelijke waarde van €145.777,50 + €72.888,75 + €36.444,38 = **€255.110,63**.

► Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden.

Dit effect is incidenteel, wat betekent dat een tijdshorizon niet van toepassing is. De totale maatschappelijke waarde = **€689.414,72**.

Disconteren

In MKBA's is het gebruikelijk om effecten die in de toekomst plaatsvinden lager in waarde te schatten. De gedachte hierachter is dat een euro nu meer waard is dan een euro in de toekomst; een euro nu kan je op de spaarrekening zetten ofwel beleggen en daarmee vermeerderen in waarde. **Toekomstige baten rekenen we om deze reden terug naar het basisjaar (disconteren).** Voor het disconteren maken we gebruik van een **standaard discontovoet van 5,5%**. Dit betekent dat elk jaar dat het effect in de toekomst plaatsvindt, de waarde met 5,5% wordt verlaagd.

"Een euro is nu meer waard dan een euro in de toekomst; een euro nu kan je op de spaarrekening zetten ofwel beleggen en daarmee vermeerderen in waarde."

Als een effect tijdens de interventie plaatsvindt, is er voor het eerste jaar geen discontering nodig. Wanneer het effect na de interventie plaatsvindt, is het eerste jaar één jaar in de toekomst en moet er direct gediscoteerd worden.

- Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven.

Het effect vindt plaats **nadat** de interventie heeft plaatsgevonden. De inschatting na deadweight en attribute correctiefactoren en tijdshorizon is €255.110,63.

$$\text{Jaar 1} = €145.777,50 * (1 - 0,055) \\ (\text{discontering}) = €137.760,00$$

$$\text{Jaar 2} = €72.888,75 * (1 - 0,055) \\ (\text{discontering}) = €65.091,00$$

$$\text{Jaar 3} = €36.444,38 * (1 - 0,055) \\ (\text{discontering}) = €30.756,00$$

Dit effect heeft een totale maatschappelijke waarde van €137.760,00 + €65.091,00 + €30.756,00 = **€233.606,94**.

- Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden.

Het effect vindt plaats **nadat** de interventie heeft plaatsgevonden. De inschatting na deadweight en attribute correctiefactoren is €689.414,72.

$$\text{Totale maatschappelijke waarde} = \\ €689.414,72 * (1 - 0,055) (\text{discontering}) = \\ \mathbf{€651.496,91}$$

OVERZICHT MKBA BEREKENING

Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven

- ▶ Dit effect vindt plaats voor 627 inwoners;
- ▶ Dit effect wordt gewaardeerd op €930,- per inwoner per jaar;
- ▶ Dit effect heeft een deadweight van 50% en een attribute van 50%;
- ▶ Dit effect heeft een tijdshorizon van 3 jaar;
- ▶ Dit effect heeft een drop-off van 50%;
- ▶ Dit effect vindt plaats nadat de interventie heeft plaatsgevonden.

Dit effect heeft een totale waardering van $€930,- * 627 \text{ inwoners} = €583.110,-$ per jaar.

Na deadweight en attribute correctiefactoren is de waardering $€583.110,- * 0,50$ (deadweight) $* 0,50$ (attribute) = €145.777,50 per jaar.

Jaar 1 = $€145.777,50 * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €137.760,00$

Jaar 2 = $€137.760,00 * 0,5 \text{ (drop-off)} * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €65.091,00$

Jaar 3 = $€65.091,00 * 0,5 \text{ (drop-off)} * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €30.756,00$

Dit effect, inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven, heeft een totale maatschappelijke waarde van $€137.760,00 + €65.091,00 + €30.756,00 = \mathbf{€233.606,94}$.

Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

- ▶ Dit effect vindt plaats voor 627 inwoners;
- ▶ Dit effect wordt gewaardeerd op €4.398,18 per inwoner per jaar;
- ▶ Dit effect heeft een deadweight van 50% en een attribute van 50%;
- ▶ Dit effect heeft een drop-off van 50%;
- ▶ Dit effect vindt plaats nadat de interventie heeft plaatsgevonden.

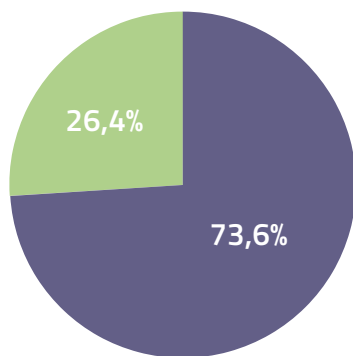
Dit effect heeft een totale waardering van $€4.398,18 * 627 \text{ inwoners} = €2.757.658,86$ per jaar.

Na deadweight en attribute correctiefactoren is de waardering $€2.757.658,86 * 0,50$ (deadweight) $* 0,50$ (attribute) = €689.414,72 per jaar.

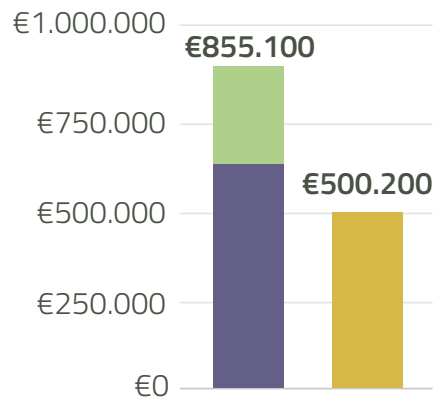
Totale maatschappelijke waarde = $€689.414,72 * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €651.496,91$

Dit effect, risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden, heeft een totale maatschappelijke waarde van $\mathbf{€651.496,91}$.

BATEN VERHOUDING

- Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden
- Ervaren van betere kwaliteit van leven

- Gemeente
- Ervaren van betere kwaliteit van leven
- Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

Totale kosten en baten

De totale kosten van Team Eropaf bedragen €500.200,-. De baten van Team Eropaf zijn gewaardeerd op basis van twee effecten. De totale maatschappelijke waarde van de twee effecten komt samen uit op een bedrag van

ongeveer €885.100,-. Dit betekent dat de verhouding tussen kosten en baten, ofwel de MKBA-ratio ongeveer 1:1,8 is. Dit betekent dat voor elke geïnvesteerde euro, dit €1,80 aan maatschappelijke waarde oplevert.

Conclusie

EFFECTEN

Uit het onderzoek hebben we twee effecten kunnen onderscheiden, dit zijn de volgende:

- ▶ Inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven
- ▶ Risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden

Werkzame elementen voor inwoners

Voor effect 1, inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven, geldt dat door de inzet van Team Eropaf, inwoners minder stress ervaren en de gezondheid vooruit gaat (De Nooij, 2021). Door de hulp bij het oplossen van schulden, ontstaat er ruimte voor andere problematiek waar aan gewerkt kan worden. De kwaliteit van leven van inwoners gaat hierdoor omhoog.

Voor effect 2, risicovolle schulden worden opgelost en voorkomen dat ze problematisch worden, geldt dat het gaat om inwoners die problematische schulden ervaren of een risico lopen op het ontwikkelen van dergelijke schulden. Team Eropaf voorkomt extra kosten die bij escalatie komen kijken, zoals kosten aan zorg en veiligheid, uitkeringen en intensievere schuldhulpverlening. De extra kosten die bij escalatie komen kijken zijn gemiddeld **€4.398,18** per inwoner (Kruis et al., 2011). Inwoners worden door Team Eropaf doorverwezen of gelijk geholpen door middel van quickfix, bijvoorbeeld met het treffen van een betalingsregeling.

Maatschappelijke kosten en baten

Nu de kosten en baten in beeld zijn gebracht, kan er een overzicht gemaakt worden van de totale kosten en baten en de verhouding hiervan. De totale maatschappelijke waarde die we middels deze MKBA vinden voor Team Eropaf is ongeveer €885.100,-. Deze maatschappelijke baten staan tegenover de maatschappelijke kosten van totaal ongeveer €500.200,-. Dit komt neer op een kosten-batenverhouding, ofwel MKBA-ratio van ongeveer 1:1,8. **Dit betekent dat elke euro, geïnvesteerd in Team Eropaf, zich €1,80 heeft terugverdiend in maatschappelijke waarde.**

Advies

Op basis van de MKBA concludeert Alexander Impact dat de gemeente Midden-Groningen met de interventie Team Eropaf een grote positieve impact heeft op de maatschappij. Om de impact van Team Eropaf te vergroten, geven we de volgende adviezen mee:

► **Versterk en ondersteun de preventieve aanpak van Team Eropaf**

De inzet van Team Eropaf is nog maar relatief kort. Om het resultaat wat nu wordt behaald te behouden, is het van belang dat de inzet van Team Eropaf voortgezet wordt. De outreachende aanpak van Team Eropaf is een grote toegevoegde waarde voor inwoners en professionals. Deze waarde kan alleen maar toenemen wanneer de kennis en kunde van het team behouden blijft. Het is dan ook aan te bevelen om in te zetten op voortzetting van Team Eropaf.

► **Monitor de werkzaamheden en daarmee de impact van Team Eropaf**

Om de resultaten van Team Eropaf nog beter en langer in beeld te krijgen, is het aan te bevelen om deze resultaten te monitoren. Op dit moment worden kwantitatieve data bijgehouden, terwijl de kwalitatieve resultaten meer zeggen over de gevolgen voor de inwoners. Ook kan dan worden gemonitord of de effecten uit onderliggend onderzoek blijvend zijn en of er wellicht meer effecten naar voren komen.

► **Zet in op het verbeteren van de kwaliteit van leven van inwoners**

De ondersteuning van Team Eropaf is een brede insteek waarbij sprake is van maatwerk voor de inwoner. De kwaliteit van leven wordt verhoogd door het oplossen van schulden. Door de inzet van Team Eropaf worden niet alleen kosten bespaard in de schuldhulpverlening, maar ook op andere gebieden, zoals in de gezondheidszorg en door minder gebruik van sociale voorzieningen. Door onderdeel te zijn van het gebiedsteam, is er een integrale samenwerking tussen verschillende partijen. Het is aan te bevelen om deze positie in het sociale team door te zetten om de kwaliteit van leven van inwoners te verhogen.

Literatuurlijst

CBS. (2023). Schuldenproblematiek in beeld. [https://dashboards.cbs.nl/v5/](https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/)

SchuldenproblematiekInBeeld/

De Jonge, A. (2020). Minder aanmeldingen bij schuldhelpverlening in crisistijd.

Binnenlands Bestuur. <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/minder-aanmeldingen-bij-schuldhelpverlening-crisistijd>

De Nooij, M. (2021). Maatschappelijke kosten-batenanalyse "Van Overleven Naar Leven", Michiel de Nooij Economisch Onderzoek en Advies.

Divosa Benchmark. <https://divosa-benchmark.nl>

Engbersen, R. & Omlo, J. (2020). Uit de duivelskring van armoede, Movisie.

Fink-Jensen, J., Jochemsen, K., van Logtestijn, B., Spinder, S., van Jeveren, F., van Geuns, R., Looij, H. & Noort, N. (2022). Meetbare en merkbare waarde van financiële hulpverlening: een nieuw perspectief. p. 26 NVVK financiële hulpverleners.

Koopmans, C., Heyma, A., Hof, B., Imandt, M., Kok, L. & Pomp, M. (2016). Werkwijze voor kosten-baten analyse in het sociale domein, p. 64. SEO Economisch Onderzoek.

Kruis, G., Jungman, N., Calkoen, P., Anderson, M., van Geuns, R. C. (2011). Schuldhelpverlening loont.

Kuiper, J. & Fleuren, M. (2015, april). Leidraad Vroegsignalering. NVVK.

Loket Gezond Leven. www.loketgezondleven.nl

Odekerken, M., & Bulsink, D. (2023, maart). Handreiking 'Aan de slag met de CAK-lijst', Verwey Jonker Instituut.

Pomp, M., Schoemaker C. G. & Polder, J. J. (2014). Op weg naar maatschappelijke kosten-batenanalyses voor preventie en zorg. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

Snip, J. & Meij, E. (2021). Schuldenproblematiek. Sociaal planbureau Groningen. <https://sociaalplanbureau Groningen.nl/armoede/schuldenproblematiek/>

Colofon

ONDERZOEKERS

Tineke Knot, Thomas van Dijk, Tomas Ruben.

CORRESPONDENTIE

tineke@alexanderimpact.nl

Met dank aan alle betrokken stakeholders voor
het delen van hun ervaringen en meningen,
en voor de mooie samenwerking.

Meer weten *voor*
maatschappelijke
impact

ALEXANDER
IMPACTWETENSCHAPPERS

Bijlage 1

Tabel met onderzoeksinstrumenten,
de bijbehorende doelgroep, en het
aantal respondenten per doelgroep.

Onderzoeksmethode	Doelgroep
1) Groepsgesprekken met betrokken professionals	• Betrokken professionals • Voorzieningenwijzer (1) • Maatschappelijk werker (2) • Schuldhulpmaatje (1) • Kwartier zorg en welzijn (1) • Kredietbank (3) • Welzijnscoach (1) • Woningcorporatie (1)
2) Diepte-interviews met betrokken professionals	• Kwaliteitsmedewerker Kredietbank (1) • Fiscaal juridisch medewerker (1) • Wethouder (1) • Onderzoeker (1)
3) Diepte-interview met huishoudens	• Twee huishoudens die geholpen zijn door Team Eropaf
4) Vragenlijst per post naar inwoners	• Twee huishoudens die geholpen zijn door Team Eropaf

Bijlage 2

UITGEBREIDE TOELICHTING OP DE MKBA

De data waarop de MKBA is gebaseerd is gehaald uit groeps gesprekken en diepte-interviews met betrokken professionals bij Team Eropaf, diepte-interviews met inwoners die zijn geholpen door Team Eropaf, resultaten van afgenomen vragenlijsten bij inwoners die zijn geholpen door Team Eropaf en data die is aangeleverd door de gemeente Midden-Groningen.

Bij het opstellen van een MKBA is het van belang dat er wordt stilgestaan bij de invloed die de interventie heeft op de maatschappelijke baten. In het geval van Team Eropaf zal het zo zijn dat Team Eropaf niet het enige is dat van invloed is op de effecten die plaatsvinden bij de inwoners. Andere factoren, zoals familie en vrienden, eventueel werk, andere hulpverlening en andere (plotselinge) gebeurtenissen hebben ook invloed op de effecten die de inwoners ervaren wanneer zij hulp ontvangen vanuit Team Eropaf.

DEADWEIGHT

De deadweight is een **correctiefactor om rekening te houden met het feit dat ook zonder de hulpverlening van Team Eropaf er een kans is dat de inwoners vergelijkbare effecten zouden ondervinden**. Wanneer een inwoner niet door Team Eropaf wordt benaderd, zal een inwoner zelf deze ondersteuning

moeten opzoeken en in gang zetten. De uitkomst van de ondersteuning is gelijk, namelijk hulp bij de schulden, maar door de inzet van Team Eropaf wordt de inwoner sneller geholpen. Daarnaast is er een kans dat de inwoners helemaal geen ondersteuning krijgen, omdat ze niet de route weten te vinden naar deze ondersteuning. Met dit in het achterhoofd verwachten we dat zonder het ontstaan van Team Eropaf, de kans aanwezig is dat de inwoners alsnog de juiste ondersteuning vinden. De inwoners moeten in dat geval zelf naar ondersteuning zoeken, wat mogelijk langer kan duren of zelfs niet gebeurt. Toch zullen inwoners in veel gevallen uiteindelijk hulp zoeken en krijgen omdat de financiële problemen problematisch worden. Om deze reden zijn we voorzichtig met het deadweight percentage en gebruiken we een **correctiefactor van 50%**. Dat wil zeggen; **we schatten de kans in dat de effecten ook hadden plaatsgevonden zonder Team Eropaf op 50%**.

ATTRIBUTE

De attribute is een **correctiefactor om rekening te houden met het feit dat er externe factoren zijn die invloed hebben op het ontstaan van de gevonden effecten.**

In het geval van Team Eropaf zijn er externe factoren van invloed op het ontstaan van de verschillende effecten. Denk hierbij aan een familie die een inwoner helpt bij de financiën, het krijgen van een betaalde baan waardoor er meer financiële ruimte ontstaat of een financiële meevaller. Wanneer deze situaties zich voordoen, zal de invloed van Team Eropaf minder zijn. Hoe vaak deze situaties zich voordoen is nog onduidelijk. Echter verwachten we dat dit niet heel vaak voorkomt aangezien het aantal huishoudens met schulden in Midden-Groningen erg hoog ligt. Om alsnog voorzichtig te zijn met de inschatting, gaan we uit van een **attribute percentage van 50%**. Dat wil zeggen; **we schatten in dat de ontstane effecten voor 50% beïnvloed zijn door factoren die buiten Team Eropaf vallen.** De correctiefactoren deadweight en attribute samen maken dat uiteindelijk **25% van de gevonden effecten worden toegekend aan Team Eropaf.**

TIJDSHORIZON

Naast dat we een inschatting moeten maken van het oorzakelijk verband tussen de interventie en de effecten, moeten we ook een inschatting maken van de **duur van de effecten**; de zogeheten '**tijdshorizon**'.

Dit betekent dat gemeten wordt hoe lang effecten aanhouden na het inzetten van de interventie. Dit doen we voor het effect 'inwoners ervaren een betere kwaliteit van leven'. Praktisch gezien is het enorm lastig om te meten hoe lang de effecten die inwoners ervaren aanhouden. Echter, je kan stellen dat het aflossen van schulden versus het niet (of erg laat) aflossen van schulden een leven lang bepalend kan zijn. Hoewel een dergelijke verandering een leven lang impact zal hebben, moeten we ons voor de waardebeoordeling vooral afvragen **hoe lang de impact logischerwijs toe te kennen is aan de interventie.** Een inschatting voorzien van een sterke onderbouwing is erg lastig, desalniettemin moeten we een aanname doen omtrent de tijdshorizon. Om voorzichtig te blijven in onze inschatting gaan we ervan uit dat **effecten maximaal 3 jaar toe te kennen zijn aan Team Eropaf.** We moeten hierbij rekening houden met het feit dat het verband tussen de interventie en het effect geleidelijk afneemt in de loop van de tijd. We gaan om deze reden uit van een jaarlijkse **drop-off van 50%**; elk jaar na de interventie daalt de toekenning van het effect aan de interventie met 50%. Heeft een effect een waardering van €1.000,- in jaar 1, dan is het effect in jaar 2 €500,-, en in jaar 3 nog €250,-.

DISCONTEREN

In MKBA's is het gebruikelijk om effecten die in de toekomst plaatsvinden lager in waarde te schatten. De gedachte hierachter is dat een euro nu meer waard is dan een euro in de toekomst; een euro nu kan je op de spaarrekening zetten ofwel beleggen en daarmee vermeerderen in waarde. **Toekomstige baten rekenen we om deze reden terug naar het basisjaar (disconteren).** Voor het disconteren maken we

gebruik van een **standaard discontovoet van 5,5%**. Dit betekent dat elk jaar dat het effect in de toekomst plaatsvindt, de waarde met 5,5% wordt verlaagd. Als een effect tijdens de interventie plaatsvindt, is er voor het eerste jaar geen discontering nodig. Wanneer het effect na de interventie plaatsvindt, is het eerste jaar één jaar in de toekomst en moet er direct gedisconteerd worden.

Voorbeeldberekening

- ▶ Effect X vindt plaats voor 100 inwoners;
- ▶ Effect X wordt gewaardeerd op €100,- per inwoner per jaar;
- ▶ Effect X heeft een deadweight van 50% en een attribute van 50%;
- ▶ Effect X heeft een tijdshorizon van 3 jaar;
- ▶ Effect X heeft een drop-off van 50%;
- ▶ Effect X vindt plaats nadat de interventie heeft plaatsgevonden

Effect X heeft een totale waardering van $€100,- * 100 \text{ inwoners} = €10.000$ per jaar.

Na deadweight en attribute correctiefactoren is de waardering $€10.000 * 0,50$ (deadweight)

$* 0,50$ (attribute) = €2.500,- per jaar.

Jaar 1 = $€2.500 * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €2.362,50$

Jaar 2 = $€2.362,50 * 0,5 \text{ (drop-off)} * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €1.116,29$

Jaar 3 = $€1.116,29 * 0,5 \text{ (drop-off)} * (1 - 0,055 \text{ (discontering)}) = €572,44$

Effect X heeft een totale maatschappelijke waarde van $€2.362,50 + €1.116,29 + €572,44 = €4.006,23$

Alle berekeningen in deze MKBA zijn gelijk aan de voorbeeldberekening in zowel de aannames als hoe de berekening is uitgevoerd.

Aannames die we doen over de invloed van Team Eropaf op de interventie zijn als volgt:

- ▶ Deadweight; 50%
- ▶ Attribute; 50%
- ▶ Tijdshorizon; 3 jaar
- ▶ Drop-off; 50%
- ▶ Discontovoet; 5,5%

In MKBA's beoordelen we de kwaliteit van leven aan de hand van Quality Adjusted Life Years (QALY). Een QALY staat voor één levensjaar in goede gezondheid (zowel fysiek als mentaal) en wordt volgens standaard richtlijnen gewaardeerd op €50.000 per jaar.

Bijlage 3

SENSITIVITEITSANALYSE

In een MKBA is er bijna altijd sprake van een grote mate van onzekerheid. Hoewel deze onzekerheden elkaar vaak goed uitbalanceren is het belangrijk om stil te staan bij de gevolgen van de aannames die zijn gedaan. In deze sensitiviteitsanalyse nemen we de tijd om de meest invloedrijke onzekerheden toe te lichten en laten we zien wat de gevolgen voor de resultaten van de MKBA zouden zijn wanneer de aannames die we hebben gemaakt, anders uit zouden vallen.

AANTAL GEHOLPEN INWONERS

Uit de data die we hebben ontvangen over het jaar 2022 en 2023 hebben we kunnen opmaken dat van de 627 signalen, 255 inwoners zijn doorverwezen. In het onderzoek hebben we de aanname gemaakt dat deze 255 inwoners zijn doorverwezen naar financiële ondersteuning en daarmee 95% in de risiconiveaus 8, 9 of 10 vallen. Dit zijn 596 signalen. Het kan zijn dat een deel van deze inwoners is doorverwezen naar psychosociale ondersteuning en niet in risiconiveau 8, 9 of 10 valt.

DEADWEIGHT EN ATTRIBUTE

Voor de deadweight en attribute correctiefactoren hebben we een inschatting gedaan van respectievelijk 50% en 50%. De invloed van deze aannames is enorm en daarom laten we

graag zien hoe de MKBA zou uitvallen wanneer deze correctiefactoren anders zouden uitvallen, of wanneer we deze factoren niet zouden gebruiken.

De hoogte van de deadweight zegt iets over de noodzakelijkheid van de ondersteuning door Team Eropaf voor het wel of niet krijgen van de juiste ondersteuning. Ligt de deadweight hoger, dan betekent dit dat de inzet van Team Eropaf meer noodzakelijk is om de juiste ondersteuning te krijgen, dan wanneer de deadweight lager ligt. Wanneer de deadweight hoger dan 50% zou uitvallen, betekent dit juist dat door Team Eropaf de inwoners de juiste ondersteuning krijgen bij de risicovolle schulden. Bij een lagere uitkomst, betekent dit dat de invloed van Team Eropaf lager ligt in het begeleiden naar de juiste ondersteuning.

Omdat Team Eropaf als één van de eersten signalen binnenkrijgt van schulden en hier actief op reageert, is de kans groter dat door de inzet van Team Eropaf de inwoners de juiste ondersteuning krijgen. Naast Team Eropaf zijn er nog andere manieren voor inwoners om de juiste ondersteuning te krijgen. Echter is het zo dat Team Eropaf steeds meer een van de eerste zal worden die hulp zal bieden bij risicovolle schulden.

Daarom berekenen we alleen een deadweight die hoger zal komen te liggen. In de tabel hieronder is af te lezen wat dan de uitkomsten van de MKBA-ratio zullen zijn en het verschil in baten.

Alternatief	Huidige MKBA-ratio	Nieuwe ratio	Vershil ratio	Vershil baten
Deadweight 25% hoger	1,8	2,7	+0,9	+€442.555,00

Voor de attribute gaat het over de uitkomsten van de interventie. Wanneer deze hoger ligt, betekent dit dat Team Eropaf meer invloed heeft op het wel of niet slagen van een schuldhulpverleningstraject. Deze invloed kan zijn door het begeleiden naar een traject en een inwoner ondersteunen bij het verzamelen van de juiste documenten zodat het traject gestart kan worden. Ook kan de inwoner ondersteuning krijgen tijdens het traject om gemotiveerd te blijven om het traject door te zetten. Wanneer de attribute lager ligt, betekent dit dat Team Eropaf minder invloed heeft op het slagen van een traject. Dit is het geval wanneer de inwoner wordt doorgestuurd en

vanaf dat moment ondersteuning krijgt van een schuldhulpverlener binnen de kredietbank en niet meer te maken heeft met Team Eropaf. Team Eropaf kan een inwoner motiveren om hulp te zoeken bij problematische schulden, maar uiteindelijk is het de inwoner zelf die de documenten moet aanleveren en afspraken moet nakomen. Hier heeft Team Eropaf geen invloed op. Daarnaast ontvangt de inwoner hulp van ketenpartners bij het oplossen van de schulden, ook hier heeft Team Eropaf geen invloed op. We rekenen daarom een alternatief uit van een kleiner percentage, namelijk 25% in plaats van 50%. De resultaten hiervan zijn te lezen in de volgende tabel:

Alternatief	Huidige MKBA-ratio	Nieuwe ratio	Vershil ratio	Vershil baten
Attribute gehalveerd	1,8	0,9	-0,9	-€442.549,00

De deadweight en attribute hebben we beide nu apart van elkaar aangepast. In de onderstaande tabel is af te lezen wanneer we beide tegelijk aanpassen, namelijk een deadweight van 75% en een attribute van 25%:

Alternatief	Huidige MKBA-ratio	Nieuwe ratio	Verschil ratio	Verschil baten
Deadweight 75% en attribute 25%	1,8	1,3	-0,5	-€221.273,00

TIJDSHORIZON EN DROP-OFF

Voor de tijdshorizon en drop-off hebben we aangenomen dat effecten 3 jaar aanhouden, maar jaarlijks 50% minder toe te kennen zijn aan de interventie. Ook voor deze aannames geldt dat de invloed erg groot is.

In de onderstaande tabel laten we de resultaten voor de MKBA-ratio zien wanneer de tijdshorizon 1 jaar zou zijn, 5 jaar zou zijn, en 5 jaar zou zijn met een drop-off van slechts 25%. Hierbij rekenen we wel weer met een deadweight en attribute van beide 50%.

Alternatief	Huidige MKBA-ratio	Nieuwe ratio	Verschil ratio	Verschil baten
Tijdshorizon 1 jaar	1,8	1,6	-0,2	-€95.844,00
Tijdshorizon 5 jaar	1,8	1,8	0	+€21.402,00
Tijdshorizon 5 jaar en drop-off 25%	1,8	1,7	-0,1	-€53.364,00

QALY

Tot slot zit er onzekerheid in de QALY die we hebben toegekend aan de interventie. Voor de MKBA zijn we uitgegaan van een stijging van 0,0186 QALY (1,86%), voor alle inwoners die sneller de juiste hulp hebben gekregen door Team Eropaf. In de onderstaande tabel zie je het verschil in de MKBA-ratio wanneer we deze QALY op 1%, of op 2,5% zouden inschatten.

Met deze sensitiviteitsanalyse hebben we niet alle onzekerheden gedekt, maar wel de onzekerheden waarvan we kunnen verwachten dat ze veel invloed hebben op de uitkomsten. Wat opvalt is dat de invloed op de MKBA-ratio in de meeste gevallen erg beperkt is.

Alternatief	Huidige MKBA-ratio	Nieuwe ratio	Verschil ratio	Verschil baten
QALY 1%	1,8	1,5	-0,3	-€108.008,00
QALY 2,5%	1,8	1,9	+0,1	+€80.384,00